ปูแสมในป่าชายเลน

โครงการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูป่าชายเลนในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตได้รับทุนจาก สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ 2566 พบปูแสมในป่าชายเลนในจังหวัดภูเก็ต อย่างน้อย 14 ชนิด ดังนี้

ปูแสม วงศ์ Grapsidae

ปูแสมในวงศ์ Grapsidae กระดองจะมีลักษณะโค้งมนหรือเป็นรูปสี่เหลี่ยม ส่วนด้านหน้ากระดองจะกว้างและมีเบ้าตาอยู่ตรงบริเวณขอบมุมกระดองด้านหน้า แผ่นที่กั้นระหว่างหนวดคู่แรกมีลักษณะกว้าง maxilliped คู่ที่ 3 มี palp อยู่บริเวณตรงกลางหรือตรงขอบด้านนอกต่อจาก merus และมี exognath กว้าง ยาว เรียว ช่องว่างระหว่าง maxilliped คู่ที่ 3 จะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ก้าม และขาเดิน มีลักษณะแข็งแรง ส่วนท้องของตัวผู้อาจแผ่ขยายเต็มช่องว่างขาเดินคู่สุดท้าย โดยในการศึกษาครั้งนี้พบ 1 ชนิด ดังนี้

Metopograpsus latifrons

ส่วนหน้าของกระดองระหว่างขอบตาด้านในมีความกว้างเป็น 2 ใน 3 ส่วน ของมุมขอบตาด้านนอก กระดองจะมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมูและมีพื้นผิวเรียบ ขอบด้านข้างของกระดองสอบเข้ามาทางด้านหลัง ส่วนท้องปล้องที่ 6 ของตัวผู้แผ่ขยายออกมากทางด้านข้าง ก้ามมีลักษณะแข็งแรงและมีขนาดไม่เท่ากัน ขอบด้านในของปล้องที่ 3 ของรยางค์ (ischium) และส่วนปลายของปล้องที่ 4 ของรยางค์ (merus) มีหนามแหลมเป็นฟันเลื่อยขนาดต่างกันจำนวนหลายอันขาเดินทั้ง 4 คู่ แข็งแรงและค่อนข้างเรียวยาว สีกระดองมีสีน้ำตาลอ่อนสลับลวดลายเปลือกมังคุด หรือพื้นสีม่วงคล้ำทั้งหมด ส่วนก้ามหนีบ (chela) มีสีม่วง

ปูแสม ชนิด *Metopograpsus latifrons*

ปูแสม วงศ์ Sesarmidae

ปูแสมในวงศ์ Sesarmidae ลักษณะกระดองเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสี่เหลี่ยมผืนผ้า ส่วนหน้าของกระดองระหว่างขอบตาด้านในมีลักษณะชันและกว้าง (ยกเว้น genus Mataplax ซึ่งมีลักษณะลาดและแคบ) ขอบตาด้านล่างเป็นเส้นตรงไปยังมุมด้านบนของช่องปาก ผนังด้านข้างของกระดองมีลักษณะเป็นตาข่าย ซึ่งประกอบเป็นเม็ดเล็กๆ และเส้นขนเรียงสลับกันเป็นแถว หรืออาจจะประกอบด้วยเส้นขนยาวเพียงอย่างเดียว maxilliped คู่ที่ 3 มีสันเฉียง ซึ่งบนสันจะมีขนยาวเรียงตัวกันเป็นแถว 1 แถว จากมุมด้านนอกส่วนปลายของ ischium ตรงไปยังมุมด้านในส่วนปลายของ merus และมี exognath ยาวเรียวมองเห็นได้ไม่ชัด ช่องว่างระหว่าง maxilliped คู่ที่ 3 เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ส่วนท้องของตัวผู้อาจแผ่ขยายเต็มช่องว่างระหว่างขาเดินคู่สุดท้าย โดยในการศึกษาครั้งนี้พบอย่างน้อย 6 สกุล 12 ชนิด ดังนี้

Clistocoeloma merguiense

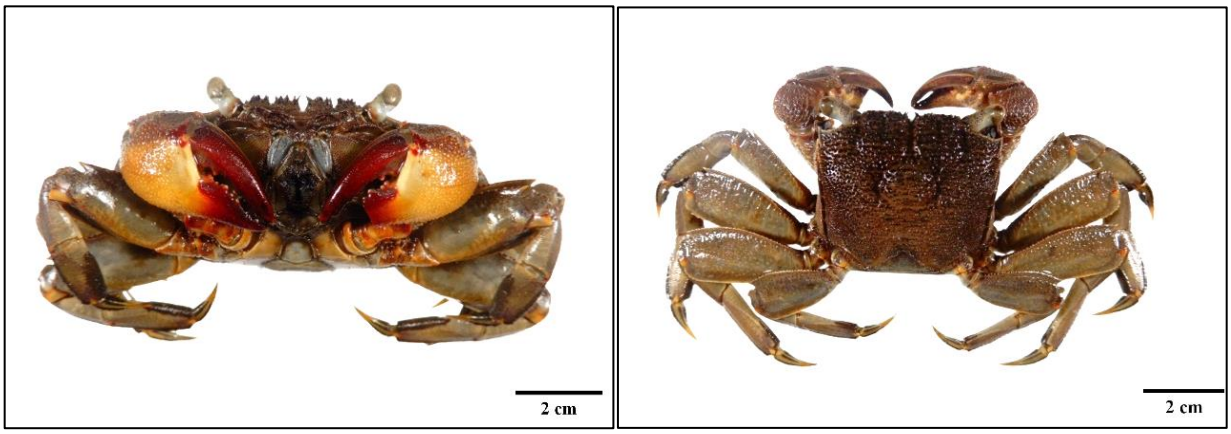
กระดองเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส บริเวณพื้นผิวกระดองเป็นตุ่มและปกคลุมด้วยขนสีดำ ของด้านข้างกระดองบริเวณหลังมุมขอบตาด้านนอกมีรอยหยัก 2 แห่ง แต่ไม่เป็นแง่ยื่น ขาเดินปลายแหลมหรือคล้ายตะขอ พื้นผิวด้านใน propodus ของก้ามมีเม็ดเล็กๆ จำนวน 14-19 อันเรียงกันเป็นแถวตามความยาว

ปูแสม ชนิด *Clistocoeloma merguiense*

Episesarma lafondii

กระดองมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมโดยส่วนหน้าของกระดองขยายและโค้งมน จำนวนตุ่มบน dactylus ของก้ามในตัวผู้ที่มีใหญ่ที่สุดคือ 118-119 อัน ใหญ่รองลงมาคือ 108-109 อัน และขนาดกลาง 98-99 อัน ดังนั้น จำนวนตุ่มจึงแตกต่างกันไปตามอายุ และส่วนท้องของตัวผู้จะกว้างมาก

ปูแสม ชนิด *Episesarma lafondii*

Episesarma singaporense

บริเวณผิวด้านบน propodus ของก้ามมีสันตามยาวแบบ pectinate 1 แถว พบเฉพาะในตัวผู้ ส่วนในตัวเมียจะเป็นสันตามยาวซึ่งเกิดจากเม็ดเล็กๆ เรียงตัวกันเป็นแถว พื้นผิวด้านใน propodus ของก้ามมีสันตุ่มขวางซึ่งเกิดจากเม็ดเล็กๆ เรียงตัวกันเป็นแถวแต่ไม่นูนเด่นชัด ตุ่มเล็กๆ บน dactylus ของก้ามมีจำนวน 36-46 อัน ลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมมีขนาดเท่าๆ กันเรียงกันเป็นแถวตามความยาว

ปูแสม ชนิด *Episesarma singaporense*

Episesarma versicolor

ด้านบนของมือมีสันซี่หวีตามยาว 1 แถว ซึ่งพบดเฉพาะเพศผู้ ส่วนเพศเมียไม่มีสันซี่หวีฝ่ามือมีตุ่มไม่ยกยื่นสูง เรียงโค้งตามขอบในของนิ้ว ประมาณ 8-12 ตุ่ม ขอบบนของนิ้วมีสันแบ่งเป็นตุ่มราว 46-48 ตุ่มเล็กๆ ตุ่มปลายสุดของนิ้วยาว gonopod ขนาดใกล้เคียงกันจากโคนถึงปลาย ก่อนถึงปลายสุดจะเว้าเข้าเล็กน้อย ช่องเปิดเพศเมียมีตุ่มกลมรียื่นออกมาเพียง 1 ตุ่ม

ปูแสม ชนิด *Episesarma versicolor*

Neosarmatium smithi

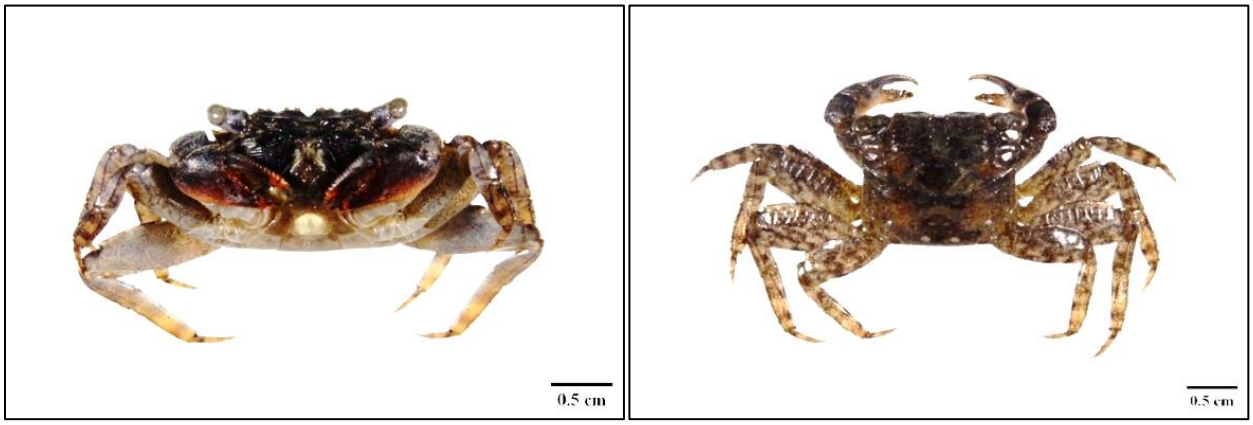
กระดองทรงสี่เหลี่ยมโค้งงุ้มตามยาว ด้านข้างกระดองมีรอยหยักฟันอีกข้างละ 2 แห่งเห็นชัด ฝ่ามือมีตุ่มเม็ดเรียงกันที่ขอบบนจากจุดต่อกับนิ้ว 14-17 ตุ่ม หลังมือตรงจุดต่อกับนิ้วมีสันโปงตามยาว 1 สัน ขอบบนมือเห็นชัด มีตุ่มเม็ดเรียงกันเป็นสัน สำหรับขอบมือด้านล่าง กลางหลังมือมีตุ่มเม็ดเล็กๆ เรียงกัน 5-8 ตุ่ม ด้านบนนิ้วตายมีหนามไคติน 2 หนาม ในเพศผู้อวัยวะเพศผู้คู่ที่ 1 ทรงสามเหลี่ยมเรียวเล็ก ปลายโตเล็กน้อย ยาวเลยขอบบนปล้องอกที่สอง ปลายมีขนแข็งปกคลุมบังส่วนที่เป็นไคติน บนกระดองมีกลุ่มขนสั้นๆ ขึ้นเป็นกระจุกๆ อยู่ทั่วไป ขนาดโตกระดองกว้างประมาณ 30 มม.

ปูแสม ชนิด *Neosarmatium smithi*

Parasesarma bengalense

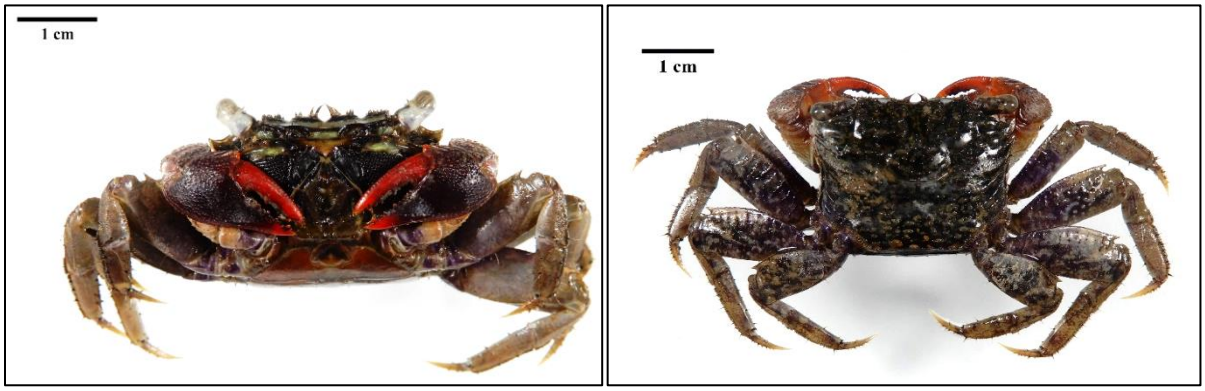
กระดองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าและโค้งเล็กน้อย ขอบหน้าด้านข้างมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมขนาดใหญ่ ฟันหน้าด้านนอก (exorbital teeth) และฟันด้านข้าง (epibranchial teeth) เป็นสามเหลี่ยมที่เล็กกว่า ขอบด้านข้าง ผิวของกระดองค่อนข้างเรียบ หรืออาจเป็นร่องมีรอย่นบางจุด ก้ามมีลักษณะแข็งแรงและมีขนาดไม่เท่ากัน merus และ carpus มีลักษณะเป็นสัน มีขาเดินไม่ยาวมาก กระดองมีสีน้ำตาลแดง ผิวด้านบนของขาเดินมีรอยจุดคล้ายๆ กัน

ปูแสม ชนิด *Parasesarma bengalense*

Parasesarma eumolpe

บริเวณพื้นผิวของกระดองปกคลุมด้วยกลุ่มขนยางกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป พื้นผิวด้านบน propodus ของก้ามมีสันเฉียงแบบ pectinate จำนวน 2 แถวขนานกัน พื้นผิวด้านนอกส่วนปลายของ propodus จะแบนเล็กน้อย และมีลักษณะเป็นขอบตามความยาวขนานกับขอบด้านล่าง ขอบด้านบน dactylus ของก้ามมีปุ่มเล็กๆ จำนวน 21-23 อัน เรียงตัวกันเป็นแถวตามความยาว ซึ่ง 10-11 อันแรกจะมีลักษณะเป็นรูปวงแหวน

ปูแสม ชนิด *Parasesarma eumolpe*

Parasesarma indiarum

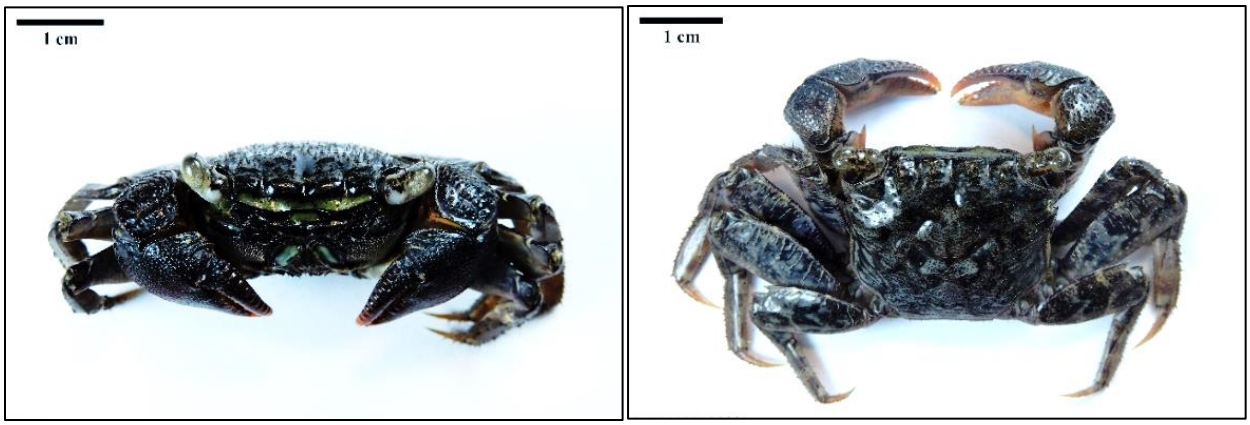
บริเวณพื้นกระดองคล้ายสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีกลุ่มขนยาวกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป พื้นผิวด้านบน propodus ของก้ามมีสันเฉียงแบบ pectinate จำนวน 2 แถวขนานกัน พื้นผิวด้านนอกและด้านในเป็นเม็ดเล็กๆ ด้านนอกส่วนปลายของ propodus จะแบนเล็กน้อย และมีลักษณะเป็นขอบตามความยาวขนานกับขอบด้านล่าง ขอบด้านบน dactylus ของก้ามมีปุ่มรูปไข่ 11-12 อัน เรียงตัวกันเป็นแถวตามความยาว ซึ่งบนปุ่มแต่ละอันจะมีรอยขีดตามขวางปุ่มละ 1 เส้น

ปูแสม ชนิด *Parasesarma indiarum*

Parasesarma peninsulare

บริเวณพื้นผิวของกระดองค่อนข้างแบนราบ และมีกลุ่มขนยาวกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป พื้นผิวด้านบน propodus ของก้ามมีสันเฉียงแบบ pectinate จำนวน 2 แถวขนานกัน พื้นผิวด้านนอกส่วนปลายของ propodus จะแบนเล็กน้อย และมีลักษณะเป็นขอบตามความยาวขนานกับขอบทางด้านล่าง ขอบด้านบน dactylus ของก้ามมีปุ่มรูปไข่จำนวน 11-12 อัน เรียงกันเป็นแถวตามความยาว และบนปุ่มแต่ละอันจะมีรอยขีดตามขวางปุ่มละ 1 เส้น สีของกระดองและขาเดินเป็นสีน้ำตาลคล้ำ ก้ามหนีบเป็นสีแดงเลือดหมู (สุรินทร์ มัจฉาชีพ ,2516)

ปูแสม ชนิด *Parasesarma peninsulare*

Parasesarma plicatum

ขอบด้านข้างของกระดองขยายออกทางด้านหน้า ตรงบริเวณหลังมุมขอบตาด้านนอกทั้งสองข้าง บริเวณพื้นผิวด้านใน propodus ของก้ามมีสันตามขวางซึ่งเกิดจากเม็ดเล็กๆ เรียวตัวกันเป็นแถว 1 แถว และพบเฉพาะในตัวเพศผู้เท่านั้น ขอบด้านบน dactylus ของก้ามมีปุ่มใหญ่ขนาดเท่าๆ กันจำนวน 9-12 อัน เรียงตัวกันเป็นแถวตลอดความยาว merus ของขาเดินคู่ที่ 3 จะมีความยาวเป็น 2 เท่าของความกว้าง

ปูแสม ชนิด *Parasesarma plicatum*

Parasesarma sp.1

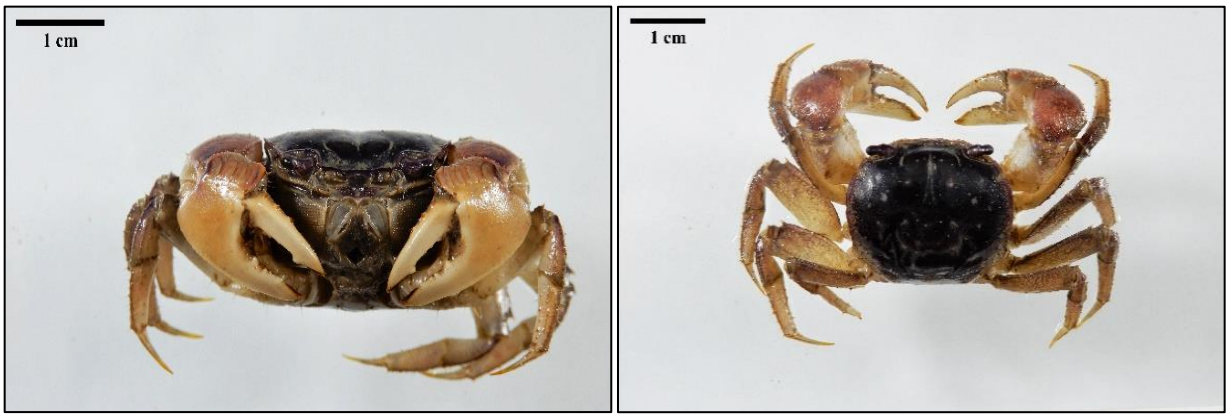
ขอบด้านข้างของกระดองเรียบ ไม่มีรอยหยักเป็นแง่ยื่น พื้นผิวด้านบน propodus ของก้ามมีสันเฉียงแบบ pectinate จำนวน 2-3 แถวเรียงขนานกัน

ปูแสม ชนิด *Parasesarma* sp.1

Sarmatium germaini

กระดองมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส และโค้งนูนมากตามความยาว พื้นผิวด้านบน propodus ของก้ามมีสันตามขวางลักษณะนูนจำนวน 8 แถว และตรงปลายจะมีสันตามขวางแบบ pectinate 1 แถว พื้นผิวด้านในและด้านนอก propodus ของก้ามเรียบขอบด้านบนส่วนแรก dactylus ของก้ามมีปุ่มสีช็อคแลตจำนวน 3 อันเรียงกัน และปุ่มเล็กๆ สีช็อคโกแลตอีกจำนวน 18 อันเรียงกันเป็นแถวตามความยาว

ปูแสม ชนิด *Sarmatium germaini*

Sesarmoides kraussi

ขอบด้านข้างของกระดองเป็นแนวตรงและขยายออกมากทางด้านหลัง บริเวณหลังมุมขอบตาด้านนอกมีรอยหยักเป็นแง่ยื่น 2 อัน ขาเดินทั้ง 4 คู่ยาวเรียวมาก บริเวณพื้นผิวด้านนอกส่วนปลาย propodus ของก้ามมีหนามแหลมจำนวน 4-5 อัน ส่วนปลายเรียงกันเป็นแถวตามความยาว

ปูแสม ชนิด *Sesarmoides kraussi*